

**ВПЛИВ СУСПІЛЬНИХ НАУК
НА ПРОЦЕС РОЗВИТКУ
СУСПІЛЬСТВА:
МОЖЛИВЕ ТА РЕАЛЬНЕ**

МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
2–3 березня 2018 р.

Київська наукова
суспільнознавча
організація

КИЇВ 2018

Громадська організація
«Київська наукова
суспільнознавча організація»

ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ РОБІТ

учасників міжнародної
науково-практичної конференції

**«ВПЛИВ СУСПІЛЬНИХ НАУК НА ПРОЦЕС РОЗВИТКУ
СУСПІЛЬСТВА: МОЖЛИВЕ ТА РЕАЛЬНЕ»**

2-3 березня 2018 р.

Київ
2018

УДК 303(063)

В 80

В 80 Вплив суспільних наук на процес розвитку суспільства: можливе та реальне: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, Україна, 2-3 березня 2018 року). - Київ: ГО «Київська наукова суспільнознавча організація», 2018. - 112 с.

Організатори конференції не завжди поділяють думку учасників.

У збірнику максимально точно відображається орфографія та пунктуація, запропонована учасниками.

Усі матеріали подаються в авторській редакції

УДК 303(063)

© Київська наукова суспільнознавча організація, 2018

Трухманова С. Л., Трухманова О. І. ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМУ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	68
Христокін Г. В. СУСПІЛЬНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ФІЛОСОФІЇ В ВІЗАНТІЇ.....	74
Чорноморець Є. М. ОСМИСЛЕННЯ УНІВЕРСАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ КОНЦЕПТУ ОБРАЗУ У МАКСИМА СПОВІДНИКА ТА ІОАННА ДАМАСКІНА	80
Чувашова Д. Д. ОСОБЛИВОСТІ ПОХОДЖЕННЯ ТА РОЛЬ МІФОЛОГІЧНИХ УЯВЛЕНЬ В ХРИСТІЯНСЬКИХ ТРАДИЦІЯХ.....	85
Шумка М. Л. ПРОБЛЕМА СЛОВЕСНОГО СИМВОЛУ В ДОСЛІДЖЕННЯХ УКРАЇНСЬКИХ МОВОЗНАВЦІВ	91
НАПРЯМ 4. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПОЛІТОЛОГІЇ	
Гоцуляк В. М. СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД В ДОСЛІДЖЕННІ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ РАНЬОМОДЕРНОЇ УКРАЇНИ	97
Дубовик Н. А. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ПЕРЕГОВОРНИЙ ПРОЦЕС	103
Капрусь О. В. ФУНКЦІОНУВАННЯ ВСЕСВІТНЬОЇ ТУРИСТИЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ (ЮНВТО) У СИСТЕМІ СУЧАСНИХ МІЖОРГАНІЗАЦІЙНИХ ВІДНОСИН.....	106

Трухманова С. Л., доцент кафедри філософії та суспільних наук

Трухманова О. І., студентка IV курсу медичного факультету

*Вінницький національний медичний університет
імені М. І. Пирогова м. Вінниця, Україна*

ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМУ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Глобалізаційні процеси ХХІ століття супроводжуються зміцненням інтеграції країн та суспільств зі світовим оточенням при зростанні внутрішньої різноманітності співтовариств, що ускладнює розвиток і збереження культур окремих народів. Постає завдання організації співіснування різноманітних культур у рамках одного суспільства в умовах глобалізації.

Як один з варіантів вирішення пропонується мультикультуралізм, що як філософські світогляд і теорія стверджують, що наявність у суспільстві багатьох культур - це природній стан суспільного життя, а крайністю і відхиленням від норми є намагання утвердити у суспільному житті одну єдину «загальноприйнятую» культуру.

Українських дослідників також цікавила проблема втілення «мультикультуралізму» як стратегії національного розвитку, яка була досліджена в працях С. Бондарука, Н. Висоцької, Л. Горбунової, Д. Вовка, Т. Кулікової, С. Остапенка, І. Предборської, Ю. Узун та інших. [1, с 61]. На думку українського політолога О. Корнієнко, мультикультуралізм як політика сприяє співіснуванню культур «з метою їх взаємопроникнення, збагачення і розвитку в загально-людському, загальноцивілізаційному руслі світової культури» [2, с. 150]. Відомий український філософ М. А. Козловець вважає, що «мультикультуралізм - це не лише етико-філософська і культурологічна проблема, а й політичні стратегії, які реалізуються у низці країн», а політика «мультикультуралізму» є «...відповіддю національної держави на соціокультурний виклик, пов'язаний зі зміною етнодемографічної структури суспільства, зумовленою насамперед характером сучасних міграційних процесів. Відповідно формуються і завдання перед суспільними інститутами: максимально полегшити співіснування культур шляхом створення сприятливих правових, соціальних і матеріальних умов» [3, с. 464].

Щодо генези терміна «мультикультуралізм» потрібно послатися на Н. Глейзера. У книзі «Ми всі мультикультуралісти» (1997 р.) він повідомляє, що це поняття з'явилося в 1941 р. в New York Herald Tribune books. У 1970-х роках уряди Канади та Австралії проголосили «мультикультуралізм» державною концепцією розвитку [4, с. 104]. Щодо наукових розробок, присвячених виявленню багаторівневої сутності поняття «мультикультуралізм», варто відзначити таких західних авторів, як: С. Бенхабіб, У. Кімліка, Р. Ле Кодіак, Ч. Кукатас, Дж. Ролз, Е. Сміт, Ч. Тейлор,

Р. Терборн, Ю. Хабермас та інші. Саме ці дослідники у межах своїх переважно філософських концепцій заклали підґрунтя для подальшого визначення вказаного феномену та, у подальшому, виявлення таких його різновидів, як «м'який» та «жорсткий» «мультикультуралізм».

Розглядаючи філософську сутність «мультикультуралізму», потрібно відзначити, що «постмодернізм сучасного європейського суспільства заперечує субординативізм та ієрархічність у розумінні буття і перш за все у власне людських його проявах». Що в свою чергу приводить до того, що «відбувається розмивання ціннісних регулятивів людської діяльності, найглибших смислових структур поведінки. ...відмова від ієрархістських уявлень про світ та людину завершується світоглядно-ціннісною розгубленістю. Така «децентралізація» може обернутися тим, що звільнення різноманіття культурнотворчої активності людини від пов'язаності єдиним началом постане водночас і звільненням сил саморозпаду культури» [2, с. 156].

На думку української дослідниці Гордієнко А. В., «в умовах глобалізації все більшого значення набуває формування мультикультурної єдності, і окрема культурна ідентичність може бути перешкодою в процесі комунікації, адже в ній є певне обмеження, засноване на особливостях тієї чи іншої культури». В зв'язку з вищевказаним, автор пропонує: «Саме тому нині, щоб стати повноцінними членами суспільств, побудованих на різноманітті, сприймати і втілювати загальнолюдські цінності толерантності і поваги до прав людини, індивіди повинні вийти за жорсткі рамки своєї ідентичності» [5, с. 106].

Незважаючи на тривалу історію самої ідеї організації співіснування полікультурних спільнот, актуалізація концепту «мультикультуралізм» відбулася в умовах підтримання діалогу про існування наднаціональної мережевої спільноти. Це пояснює, як виникнення концепту «мультикультуралізм» співіснувало й корегувалося з проблемами національного та соціокультурного розвитку в епоху постмодерну й чому постає альтернативою концепту «монокультурність» в епоху формування держав-націй, яку прийнято називати епохою модерну [1, с. 60].

Толерантність як соціальна цінність, яка забезпечує права людини, свободу і безпеку, збереження різноманітності, природнього права на відмінність, несхожість, може тлумачитися як індиферентність до тих цінностей, які формувалися віками. «Толерантність» і «мультикультуралізм» у європейському досвіді недостатньо ефективно працюють на інтеграцію іноземців чи тим більше асиміляцію (як у минулі століття), спостерігається сегрегація, створюються слабо контрольовані спільноти іноземців, нерідко з радикальними поглядами. Інтеграція можлива в сильну домінуючу культуру, чого чомусь не відбувається у толерантній Європі. Потрібно відзначити, що толерантність може бути ефективною у випадку її визнання обома сторонами, що для представників деяких релігійних і етнічних співтовариств є неприйнятним апріорі [2, с. 156-157].

На відміну від країн іммігрантського походження (США, Канади, Австралії), які з

успіхом справляються з процесом міжнародної міграції, створивши надетнічну модель, інтегруючи мільйони емігрантів, для європейських країн це призвело до кризи традиційної національної держави. Суперечлива реакція на результати «мультикультуралізму» доводить, що на початку ХХІ ст. світ опинився перед вибором між цінностями толерантності, з одного боку, і прагненням захистити власну ідентичність - з іншого [1, с. 63].

Американський соціолог Д. Соуза впевнений, що «суспільство не може дозволити собі розкіш культурного плюралізму» через відсутність рівних культур [6, с. 62; 8].

В Україні в останні десятиліття склалася особлива ситуація: відбулося накладання в часі та просторі процесів модерну та постмодерну [1, с. 60]. Модерні процеси як процеси відновлення української державності відбуваються в умовах виникнення в розвинутих країнах світу постмодерної реальності з притаманною для неї «детериторіалізацією» та денацифікацією особистісного культурного світу. Постмодерн вимагає закріплення плюральності від країн, що намагаються залишатися суб'єктами процесів світової інтеграції, глобалізації, але розбудова національної державності потребує центрованої логіки модерну [1, с. 60]. В Україні «мультикультуралізм» може розглядатися як ускладнюючий чинник в усвідомленні завдань розвитку української державності.

Основою мультикультурних перетворень виступає формування ієрархічно структурованої подвійної ідентичності, за влучним виразом Козловець М. А. та Михайлової М. О. [3, с. 465]. Подібні завдання ставились і в колишньому Радянському Союзі, де питання формування національної ідентичності підпорядковувалось питанню формування наднаціональної спільноти «радянський народ».

В Україні процес формування громадянської (політичної) нації проходить досить складно, останнім часом спостерігається прискорення даного процесу. Якщо українська етнічна нація є продуктом історії, то українська поліетнічна «нація» перебуває у процесі формування як спільнота громадян держави, що усвідомлюють себе як єдине «ми» без розподілу за етнічними ознаками. В українських умовах руйнації попередньої радянської ідентичності та зростання національної також заслуговують на увагу етнічна, що навіть може мати характер територіальної та свідомо глобалізована ідентичність, яка допомагає українцям адаптуватися за кордоном (існують навіть різні географічні обсяги розуміння «своїї» спільноти).

Таким чином, постає питання, яким чином в умовах потрійної ідентичності та культурної багатоманітності буде формуватись культурне середовище для існування українського народу у ХХІ столітті, чи існують можливості єднання навіть географічно розкиданого населення, здатного до усвідомлення власної етнонаціональної ідентичності.

Досвід втілення політики «мультикультуралізму» країн Західної Європи, США і Канади є цінним і повчальним для України.

Література:

1. Наумкіна С.М., Соколов О.М. Мультикультуралізм - як стратегія соціально-політичного розвитку сучасних європейських країн: позитивні та негативні прояви // Актуальні проблеми філософії та соціології. - Одеса - 2014, № 2. - С 60-63.
2. Корнієнко О. Мультикультуралізм як модель сучасного поліетнічного суспільства / Олександр Корнієнко // Світогляд - Філософія -Релігія. Зб. наук, праць. - Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ». - 2013. - Вип.4. - С. 150-159.
3. Козловець М.А., Михайлова М.О. Мультикультуралізм і проблема єдності суспільства / М. А. Козловець, М. О. Михайлова // ХХ століття - етнонаціональний вимір та проблеми голокосту: [зб. наук. пр. за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф., Житомир, 22-23 жовт. 2010 р.]. - Д., 2011. - Режим доступу http://eprints.zu.edu.Ua/13400/1/Kozlovec_Mthajlova.pdf - С.463-472.
4. Грубов В., Кулагін Ю. Криза політики мультикультуралізму в Європейському суспільному просторі / В. Грубов, Ю. Кулагін // Філософські виміри сучасного світу ВІСНИК КНТЕУ. - 2012. № 6 - Режим доступу до журн.: <http://visnik.knteu.kiev.ua/files/2012/06/11.pdf>-С 104-114.
5. Гордієнко А.В. Щодо проблем втілення політики мультикультуралізму в добу глобалізації: світові та українські перспективи. / А.В. Гордієнко // «Молодий вчений» - № 4 (07) - квітень, 2014 р. Режим доступу до журн.:http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2014_4%2807%29%282%29_28 – С. 106-117.
6. D'Souza D. What's So Great About America / D. D'Souza [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.dineshdsouza.com>

